

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

ЛЕОНІД ЧЕРНЕЛЕВСЬКИЙ,

канд. екон. наук, професор,
завідувач кафедри обліку
і аудиту Національного
університету харчових
технологій

ІЗ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ» У СВІТЛІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Практика підготовки фахівців вищої кваліфікації з обліку та аудиту в пострадянській період свідчить, що вищі навчальні заклади України в своїй повсякденній роботі керуються галузевими стандартами вищої освіти:

♦ Освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра;

♦ Освітньо-кваліфікаційними характеристиками бакалавра, спеціаліста і магістра спеціальності «Облік і аудит» напряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво».

Ці документи розробляли і затверджували в 2002–2004 рр., і в їх основі були збережені підхо-

ди, які домінували в радянські часи. Зокрема, це стосується розподілу змісту освітньо-професійних програм за кваліфікаційними рівнями, циклами дисциплін, критеріями нормативності й вибіркової, кількості навчальних дисциплін за рівнями й циклами підготовки.

Неупереджений аналіз кількості вітчизняних навчальних дисциплін, які належать до нормативних і вибіркової (за вибором ВНЗ і студента) за кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра свідчить, що не вирішеними залишаються багато питань. Це підтверджується даними, наведеними у табл. 1.

Таблиця 1

КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»

Кваліфікаційний рівень	Цикл дисциплін	Загальна кількість			У тому числі					
		дисциплін*	годин	кредитів	нормативних			вибіркових		
					дисциплін	годин	кредитів	дисциплін*	годин	кредитів
Бакалавр	Гуманітарна підготовка	16	1998	37	12	1512	28	4	486	9
	Загальноосвітня підготовка	27	3996	74	21	3078	57	6	918	17
	Професійна підготовка	11	1566	29	7	972	18	4	594	11
Спеціаліст	Професійна підготовка	10	1296	24	6	756	14	4	540	10
Магістр	Професійна підготовка	10	1296	24	6	756	14	4	540	10
Разом	Гуманітарна підготовка	16	1998	37	12	1512	28	4	486	9
	Загальноосвітня підготовка	27	3996	74	21	3078	57	6	918	17
	Професійна підготовка	31	4108	77	19	2484	46	12	1674	31

* Кількість вибіркової дисциплін визначена орієнтовно виходячи із середньої кількості годин, що припадають на одну нормативну дисципліну.

Протягом усього навчання у вищому навчальному закладі студент спеціальності «Облік і аудит» вивчає понад 70 навчальних дисциплін. Така

велика кількість дисциплін не сприяє поліпшенню якості підготовки студентів, оскільки багато дисциплін дублюють одна одну, спостерігаються су-

перечності у визначенні основних термінів, кожна з дисциплін потребує оцінки кінцевого рівня знань тощо. Багато навчальних дисциплін відокремлено від фахово визначальних штучно, без достатнього наукового обґрунтування.

Для підтвердження викладеного слід зазначити, що зміст такої базової дисципліни, як «Економіка», в освітньо-професійній програмі міститься у восьми дисциплінах (макроекономіка, регіональна економіка, мікроекономіка, економіка підприємства, економіка праці, ціноутворення, міжнародна економіка, державне регулювання економіки). Те саме можна сказати і про такі фахово визначальні дисципліни: фінанси (фінанси, фінанси підприємств, гроші та кредит, інвестування, страхування), фінансовий облік (фінансовий облік 1, фінансовий облік 2, звітність підприємств, національні стандарти з обліку); особливості фінансового обліку в окремих галузях народного господарства (організація обліку на підприємствах малого бізнесу, облік у суміжних галузях, облік у бюджетних установах, облік у банках, облік зовнішньоекономічної діяльності, облік у зарубіжних країнах, податковий облік), економічний аналіз (економічний аналіз, фінансово-інвестиційний аналіз,

стратегічний аналіз), аудит і контроль (аудит, практичний аудит, державний контроль і ревізія, судова бухгалтерська експертиза), менеджмент (менеджмент, менеджмент персоналу, фінансовий менеджмент, міжнародний менеджмент, корпоративне управління) тощо.

Крім перевантаження студентів така кількість дисциплін потребує від викладачів розроблення великої кількості методичних матеріалів, що, в свою чергу, вносить плутанину в голови студентів.

Водночас європейський і світовий досвід підготовки фахівців з обліку та аудиту вищої кваліфікації показує, що в провідних вищих навчальних закладах розвинених країн навчальні плани підготовки таких фахівців не перевантажені навчальними дисциплінами. Оскільки наша країна взяла курс на входження до Європейського освітянського простору, то рано чи пізно нам таки доведеться скорочувати кількість навчальних дисциплін і привести її до оптимальних меж.

Виходячи з викладеного та керуючись багаторічним досвідом роботи у вищих навчальних закладах і здоровим глуздом, виносимо на суд широкої наукової громадськості своє бачення щодо укрупнення та об'єднання дисциплін спеціальності «Облік і аудит» (табл. 2).

Таблиця 2

**РЕКОМЕНДОВАНА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КІЛЬКОСТІ ДИСЦИПЛІН, ГОДИН, КРЕДИТІВ
З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ З ОБЛІКУ І АУДИТУ**

Кваліфікаційний рівень	Цикл дисциплін	Загальна кількість			У тому числі					
		дисциплін*	годин	кредитів	нормативних			вибіркових		
					дисциплін	годин	кредитів	дисциплін*	годин	кредитів
Бакалавр	Гуманітарна підготовка	11	1998	37	9	1512	28	2	486	9
	Загальноекономічна підготовка	9	3996	74	7	3078	57	2	918	17
	Професійна підготовка	5	1566	29	3	972	18	2	594	11
Спеціаліст	Професійна підготовка	5	1296	24	3	756	14	2	540	10
Магістр	Професійна підготовка	5	1296	24	3	756	14	2	540	10
Разом	Гуманітарна підготовка	11	1998	37	9	1512	28	2	486	9
	Загальноекономічна підготовка	9	3996	74	7	3078	57	2	918	17
	Професійна підготовка	15	4108	77	9	2484	46	6	1674	31

* Кількість вибіркових дисциплін визначена орієнтовно виходячи із середньої кількості годин, що припадають на одну нормативну дисципліну.

Не змінюючи кількості годин і кредитів у цілому та за окремими циклами, загальна кількість навчальних дисциплін скоротилася до тридцяти

п'яти. Більш докладне викладення переліку навчальних дисциплін до і після їх укрупнення наведено в табл. 3.

**ПРОПОЗИЦІЯ КАФЕДРИ ОБЛІКУ І АУДИТУ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЩОДО УКРУПНЕННЯ ТА ОБ'ЄДНАННЯ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»**

№ з/п	Передбачено діючими планами				№ з/п	Пропонується кафедрою			
	Назва дисципліни	Кількість годин	Кількість кредитів			Назва дисципліни	Кількість годин	Кількість кредитів	
			Національні 54	ECTS 36				Національні 54	ECTS 36
1	Історія України	108	2,0	3,0	1	Історія України	108	2,0	3,0
2	Українська мова	81	1,5	2,3	2	Українська мова	81	1,5	2,3
3	Іноземна мова	324	6,0	9,0	3	Іноземна мова	324	6,0	9,0
4	Філософія (релігієзнавство, логіка, етика і естетика)	270	5,0	7,5	4	Філософія (релігієзнавство, логіка, етика і естетика)	270	5,0	7,5
5	Соціологія	54	1,0	1,5	5	Соціологія і політологія	162	3,0	4,5
6	Політологія	108	2,0	3,0					
7	Культурологія	81	1,5	2,3					
8	Психологія та педагогіка	81	1,5	2,3	6	Культурологія і психологія	162	3,0	4,5
9	Правознавство	81	1,5	2,3					
10	Екологія	54	1,0	1,5	8	Екологія і безпека життєдіяльності	108	2,0	3,0
11	Безпека життєдіяльності	54	1,0	1,5					
12	Фізичне виховання*	243	4,5	6,8	9	Фізичне виховання*	216	4,0	6,0
13	Цивільна оборона	54	1,0	1,5	10	Цивільна оборона і охорона праці	108	2,0	3,0
14	Основи охорони праці	54	1,0	1,5					
15	Політична економія	135	2,5	3,8	11	Політична економія	270	5,0	7,5
16	Історія економічних вчень	81	1,5	2,3					
17	Економічна історія	81	1,5	2,3					
18	Вища математика	216	4,0	6,0					
19	Теорія ймовірності й математична статистика	108	2,0	3,0	12	Вища математика	432	8,0	12,0
20	Математичне програмування	108	2,0	3,0					
21	Інформатика та комп'ютерна техніка	270	5,0	7,5					
22	Господарське законодавство	81	1,5	2,3	14	Господарське законодавство	162	3,0	4,5
23	Фінансове право	108	2,0	3,0					
24	Макроекономіка	108	2,0	3,0	15	Економіка	864	16,0	24,0
25	Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка	81	1,5	2,3					
26	Мікроекономіка	108	2,0	3,0					
27	Економіка підприємства	162	3,0	4,5					
28	Економіка праці й соціально-трудові відносини	108	2,0	3,0					
29	Ціноутворення та управління ціновою політикою	108	2,0	3,0					
30	Міжнародна економіка	108	2,0	3,0					
31	Державне регулювання економіки	81	1,5	2,3					
32	Податкова система України	108	2,0	3,0					
33	Економетрія	81	1,5	2,3					
34	Статистика	135	2,5	3,8	18	Статистика	216	4,0	6,0
35	Статистика ринків	81	1,5	2,3					
36	Фінанси	108	2,0	3,0	19	Фінанси	432	8,0	12,0
37	Фінанси підприємства	81	1,5	2,3					
38	Гроші і кредит	81	1,5	2,3					
39	Інвестування	81	1,5	2,3					
40	Страховання	81	1,5	2,3					
41	Бухгалтерський облік	135	2,5	3,8					
42	Організація обліку	135	2,5	3,8	20	Бухгалтерський облік	270	5,0	7,5

Продовження табл.

Передбачено діючими планами					Пропонується кафедрою				
№ з/п	Назва дисципліни	Кількість годин	Кількість кредитів		№ з/п	Назва дисципліни	Кількість годин	Кількість кредитів	
			Національні 54	ECTS 36				Національні 54	ECTS 36
42	Фінансовий облік	324	6,0	9,0	21	Фінансовий облік	594	11,0	16,5
43	Національні стандарти з бухгалтерського обліку	108	2,0	3,0					
44	Звітність підприємств	162	3,0	4,5					
45	Управлінський облік	135	2,5	3,8					
46	Особливості управлінського обліку в галузях харчової промисловості	108	2,0	3,0	22	Управлінський облік	216	4,0	6,0
47	Організація обліку на підприємствах малого бізнесу	135	2,5	3,8					
48	Облік в суміжних галузях	135	2,5	3,8					
49	Облік в бюджетних установах	54	1,0	1,5					
50	Облік в банках	108	2,0	3,0					
51	Облік зовнішньоекономічної діяльності	108	2,0	3,0					
52	Організація міжнародних кредитних розрахунків	81	1,5	2,3					
53	Податковий облік	81	1,5	2,3					
54	Облік у зарубіжних країнах	108	2,0	3,0					
55	Економічний аналіз	189	3,5	5,3					
56	Фінансово-інвестиційний аналіз	81	1,5	2,3					
57	Стратегічний аналіз	108	2,0	3,0					
58	Аудит	135	2,5	3,8	25	Аудит	432	8,0	12,0
59	Практичний аудит	135	2,5	3,8					
60	Державний контроль і ревізія	135	2,5	3,8					
61	Судова бухгалтерська експертиза	54	1,0	1,5					
62	Інформаційні системи і технології в обліку	162	3,0	4,5	26	Інформаційні системи в обліку, аналізі та аудиті	540	10,0	15,0
63	Управлінська інформаційна система «Галактика»	108	2,0	3,0					
64	Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті	135	2,5	3,8					
65	Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті	135	2,5	3,8					
66	Менеджмент	108	2,0	3,0	27	Менеджмент	486	9,0	13,5
67	Менеджмент персоналу	108	2,0	3,0					
68	Фінансовий менеджмент	108	2,0	3,0					
69	Міжнародний менеджмент	108	2,0	3,0					
70	Корпоративне управління (резерв)	54	1,0	1,5					
71	Прогнозування та макроекономічне планування	108	2,0	3,0	28	Прогнозування і планування	216	4,0	6,0
72	Внутрішньогосподарське планування	108	2,0	3,0					
73	Організація виробництва	108	2,0	3,0	29	Організація виробництва	108	2,0	3,0
74	Загальні технології харчових виробництв	270	5,0	7,5	30	Загальні технології харчових виробництв	270	5,0	7,5
75	Маркетинг	108	2,0	3,0	31	Маркетинг	108	2,0	3,0

Сподіваємося, що ці пропозиції будуть зустрінуті з розумінням ученими та практиками й включуть жваву дискусію щодо поліпшення рівня якості підготовки фахівців з обліку та аудиту вищої кваліфікації на стадії входження України до європейського освітянського простору.